

Aandachtspunten coronacrisis samenstelpraktijk

In deze FAQ geven wij een aantal mogelijke aandachtspunten voor de samenstelpraktijk naar aanleiding van de coronacrisis bij de dienstverlening aan cliënten. Dit document kan u helpen adequaat te reageren en te acteren.

Dit document bevat geen nieuwe zaken ten opzichte van de geldende regelgeving. En het is dan ook goed mogelijk dat accountants(kantoren) al een vergelijkbaar document hebben, of dat al gebruik wordt gemaakt van werkprogramma's die de aandachtspunten die we hier beschrijven al (grotendeels) afdekken.

De specifieke situatie bij uw kantoor of bij uw cliënt bepaalt of de aandachtspunten wel of niet relevant zijn.

Nr.	Aandachtspunt	Verwijzing wet- en regelgeving	Aantekeningen
<p>VGBA <i>In de gesprekken die u nu met uw cliënten voert kan veel verdriet, boosheid en onmacht naar voren komen. Hierbij is het van belang zelf rustig te blijven en te luisteren. Maar er kunnen ook situaties ontstaan waarin er ongeoorloofde druk op u als accountant ontstaat om bijvoorbeeld met misleidende informatie te zorgen voor een betere voorstelling van zaken of voor misbruik van regelingen door uw cliënt.</i></p>			
1.	<p>Zijn er in de communicatie met de cliënt ethische zaken aan de orde gekomen die een bedreiging vormen voor het zich houden aan fundamentele beginselen of de naleving van de Wwft?</p> <p>Ontstaan er als gevolg van het coronavirus andere bedreigingen voor de fundamentele beginselen uit de VGBA (Vakbekwaamheid en zorgvuldigheid, vertrouwelijkheid (denk ook aan naleving AVG).)</p> <p>Indien Ja, zie bijlage.</p>	<p>VGBA</p> <p>Standaard 4410 Par. 21</p>	
<p>Verslaggevingsaspecten <i>De onderstaande zaken zijn de verantwoordelijkheid van het management. De accountant kan het management desgewenst ondersteunen bij het voldoen aan de genoemde zaken.</i></p>			
2a.	<p>Onderzoek de impact die de coronacrisis heeft of kan hebben op de organisatie.</p> <p><i>Bij de bepaling hiervan kan onder andere aandacht besteed worden aan de mogelijke effecten op omzet, debiteuren (afnemers), inkopen, (toeleveranciers), personeel (HRM en bezetting), kosten (bijvoorbeeld transport en reiskosten), deelnemingen (leningen / vorderingen onderlinge leveringen), investeringen, financiering, liquiditeit, werkkapitaal en schuldposities, noodmaatregelen (NOW, Tozo, /Togs, WAB, uitstel van belasting betaling, borgstellingen MKB of BL, Go-regeling, Qredits)</i></p>		
2b.	<p>Kan de jaarrekening worden opgesteld op grond van de continuïteitsveronderstelling?</p> <p>Zo nee, pas bij onontkoombare discontinuïteit liquidatiegrondslagen toe.</p>	<p>BW 2 Artikel 384.3</p> <p>RJ 170 RJK A4.109 RJ- uiting 2020-5</p>	
2c.	<p>Is sprake van gereede twijfel over de continuïteit?</p> <p>Neem in de toelichting een adequate beschrijving op van de omstandigheden waarin de organisatie verkeerd.</p>	<p>BW 2 Artikel 384.3 Artikel 380 a RJ 170 RJK B8.131 RJ- uiting 2020-5</p>	

Nr.	Aandachtspunt	Verwijzing wet- en regelgeving	Aantekeningen
2d.	Neem een toelichting op van de gebeurtenissen na balansdatum, die van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening.	BW 2 Artikel 362 RJ 160 Rjk A4.101 RJ- uiting 2020-5	
2e.	Loop sommige jaarrekeningposten nog eens professioneel kritisch door op zaken die als gevolg van de Coronacrisis en de beschikbare noodmaatregelen extra aandacht kunnen verdienen. <i>Denk hierbij bijvoorbeeld aan de uitkering van dividend (uitkeringstoets), toereikende wettelijke reserves, verschuiving onderhanden werk of omzet en schade en waardering van voorraden. Voor vragen kunt u onder andere terecht bij de NBA Helpdesk Vaktechniek.</i>	NBA Helpdesk vaktechniek	
2f.	Microrechtspersonen zijn normaalgesproken vrijgesteld van specifieke toelichtingen. Bij ernstige onzekerheid over de continuïteit en toepassing liquidatiegrondslagen dient wel een toelichting hierover te worden opgenomen.	RJ- uiting 2020-5 Rjk M1.202	
Samenstellingsopdracht			
3a.	Is de Coronacrisis voor deze cliënt een significante aangelegenheid ? <i>NB De coronacrisis heeft effecten op bijna alle organisaties. Vaak zal de impact van de coronacrisis dan ook een significante aangelegenheid zijn.</i>	Standaard 4410 ¹	
3b.	Leg in het dossier vast hoe de Coronacrisis de onderneming beïnvloed en/of verwijst naar de toelichting in de jaarrekening. Maak hierbij gebruik van onderzoek zoals beschreven bij 2a.	Standaard 4410 Par. 38	
3c.	Is de toelichting in de jaarrekening 2019 naar uw mening toereikend ? Zo nee, draag bij aan een adequate toelichting en bespreek deze met uw cliënt.	Standaard 4410 Par. 34 Par. 35	
3d.	Indien u in het kader van de Coronacrisis heeft ondersteund bij de significante oordeelsvorming door het management ² , is dit dan voldoende met het management besproken?	Standaard 4410 Par. 29 Par. 30	
3e.	Indien u als gevolg van de Coronacrisis standaard 4410 niet volledig heeft kunnen naleven. Leg dit dan vast in het dossier.	Standaard 4410 Par. 20	
3f.	Overweeg of er gereede twijfel bestaat over de continuïteit en neem zo nodig een continuïteitsparagraaf op in de verklaring.	Standaard 4410 Par. 40 (A57) Audit Alert 42	
3g.	Indien u een LOR gebruikt, wilt u de tekst daarvan dan nog aanpassen, bijvoorbeeld met de bevestigingen van het management rond de continuïteitsveronderstelling?	Standaard 4410 Par. 37 Zie FAQ	

¹ Daar waar Standaard 4410 wordt genoemd, kunt u aanvullende ondersteuning vinden in [Handreiking 1136](#).

² Daar waar in de aandachtspunten “management” staat dient u er ook op bedacht te zijn dat u indien van toepassing ook verplichtingen kunt hebben in de richting van de “met governance belaste personen”.

Nr.	Aandachtspunt	Verwijzing wet- en regelgeving	Aantekeningen
Extra opdrachten			
4a.	Dient u in het kader van de noodmaatregelen nog extra accountantswerkzaamheden uit te voeren, verklaringen af te leggen of mededelingen te doen? <i>Zo nee, sla de rest van vraag 4 over.</i>	Websites Rijksoverheid	
4b.	Zo ja, is er duidelijkheid tussen u en uw cliënt over deze (extra) opdrachten?	Standaard 4410 Par. 24 -26 Standaard 4400 Par. 23-28	
4c.	Let bij een assurance-opdracht op de gevolgen voor het kwaliteitssysteem en de noodzaak om onafhankelijk te zijn. <i>Denk bijvoorbeeld aan liquiditeitsprognose onder een borgstellingsregeling (Standaard 3400) als een samenstellingsopdracht niet voldoet.</i>	NV COS Standaarden 0000 t/m 3999 VIO NVKS	

NB Dit is een hulpmiddel Het document pretendeert niet volledig te zijn, maar beoogt wel om veel voorkomende aandachtspunten onder de aandacht van onze leden in de samenstelpraktijk te brengen. Accountants zijn zelf verantwoordelijk voor de goede uitvoering van hun opdrachten.

Bijlage

Indien u de eerste vraag voor uzelf met ja heeft beantwoord, dan spelen er voor u ethische kwesties en ziet u mogelijk een bedreiging voor het zich houden aan fundamentele beginselen of de naleving van de Wwft en dan geeft deze bijlage u verdere aandachtspunten.

Het kan verstandig zijn om bij het gebruik van deze checklist te overleggen met een collega. U kunt wanneer daar aanleiding ook overleggen met een andere adviseurs zoals een jurist, de [helpdesk](#) van de NBA of een [vertrouwenspersoon](#) van de NBA.

Nr.	Aandachtspunt	Verwijzing wet- en regelgeving	Aantekeningen
VGBA			
A1.	Identificeer en beoordeel eventuele omstandigheden die een bedreiging kunnen zijn voor het zich houden aan de fundamentele beginselen <i>Hierbij kan het ook nodig zijn om hier en bij de volgende punten aandacht te besteden aan de bepalingen in Cos 4410, NV NOCLAR en de Wwft.</i>	VGBA Artikel 20 en 21 NOCLAR Artikel 3	
A2.	Vormen deze omstandigheden een aanvaardbaar of een onaanvaard risico? <i>Indien aanvaardbaar risico, dan geen bedreiging. U kunt de opdracht voortzetten. Indien onaanvaardbaar risico, dan een bedreiging. Ga door naar de volgende vraag.</i>	VGBA Artikel 21	
A3.	Zijn maatregelen mogelijk die ertoe leiden dat u zich houdt aan de fundamentele beginselen?	VGBA Artikel 21	
A4.	Zo niet, beëindig de opdracht <i>(Ga na of het nodig is om aanvullend actie te ondernemen in het kader van NV NOCLAR of Wwft.)</i>	VGBA Artikel 21	
A5.	Maak een vastlegging in het dossier als met een maatregel tegen een bedreiging wordt geborgd dat de accountant zich kan houden aan de fundamentele beginselen.	VGBA Artikel 21	
NOCLAR – (alleen van toepassing als sprake is van een bedreiging in het kader van de VGBA)			
B1	Is er sprake van een geïdentificeerde mogelijke of dreigende “niet-naleving van wet- en regelgeving” met consequenties voor uw professionele dienstverlening die vallen onder de reikwijdte van de NV NOCLAR? <i>Let op! In een crisissituatie is een professioneel kritische accountant zich steeds bewust van mogelijke niet-naleving van wet- en regelgeving.</i>	NV NOCLAR Artikel 1 en 2	
B2.	Zo ja, doorloop en pas stappenplan 2 toe van de NBA-site. <i>Let op! Lees de onderliggende regelgeving ook, het stappenplan is slechts een hulpmiddel</i>	Stappenplan NOCLAR NV NOCLAR	
NV COS 4410			
C1.	Breng de onbevredigende situatie onder de aandacht van het management en verzoek om aanvullende of corrigerende informatie.	NV Cos 4410 Par. 32	

Nr.	Aandachtspunt	Verwijzing wet- en regelgeving	Aantekeningen
C2.	Stel zo nodig geschikte aanpassingen in de samen te stellen informatie voor.	NV Cos 4410 Par. 34	
C3.	Dring bij het management aan op adequate opvolging van geïdentificeerde of vermoede fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving.	NV Cos 4410 Par. 32	
C4.	Ga na of de geïdentificeerde of vermoede fraude of niet-naleving van wet- en regelgeving consequenties heeft voor (het teruggeven van) de opdracht.	NV Cos 4410 Par. 33, 35 en 36 A52	
Wwft, (kan ook relevant zijn als er geen bedreiging is.)			
D1.	Is er mogelijk sprake van ongebruikelijke transacties? <i>Mogelijk moet u een melding doen bij FIU-Nederland.</i>	Wwft Richtsnoeren ter consultatie / HR 1124	
D2.	Is er mogelijk sprake van verhoogd risico? <i>Mogelijk dat een intensiever cliëntonderzoek en/of monitoring in het kader van de Wwft moet plaatsvinden.</i>	Wwft Richtsnoeren ter consultatie	